

Til Olje og energidepartementet, postmottak@oed.dep.no

V/ Norges vassdrags- og energidirektorat nve@nve.no
Postboks 5091 Majorstua
0301 Oslo

KLAGE PÅ VEDTAK: KONSESJON FOR KJELVIKA KRAFTVERK, BRØNNØY KOMMUNE

Ref. brev av 21.01.10 fra NVE 200704198-39 ki/auko.

Norges Naturvernforbund, her representert ved lokallaget på Sør-Helgeland og fylkeslaget i Nordland, vil med dette påklage at Fjellkraft 21.01.10 fikk konsesjon til bygging av Kjelvika Kraftverk.

Sammendrag

Som begrunnelse for vedtaket legger NVE vekt på at tiltaket vil gi positive ringvirkninger lokalt og en viss økning i ny årlig kraftproduksjon. De positive ringvirkninger lokalt hevdes å være at tiltaket vil gi en varig inntekt til fylkeskommunen, grunneiere og kommunen.

Økningen i kraftproduksjonen skjer i regionen 3, der kraftoverskuddet er vel 40 %, og dagens overføringslinjer ut av regionen har begrenset kapasitet for ny kraft. Naturvernforbundet mener frigjort kraft fra energisparing og mindre konfliktfylte utbygginger på prioriteres framfor Kjelvika kraftverk. Fornybar kraft er bare miljøvennlig når andre miljømål blir ivaretatt.

NVE legger altfor liten vekt på konsekvenser ved at et hittil inngrepsfritt naturområde med spennvidde fra fjord til høgfjell blir negativt påvirket landskapsmessig av tekniske installasjoner og redusert vannføring i elver og fosser. Dette området er det eneste gjenværende område i Brønnøy langs Tosenfiorden med disse kvalitetene. Sammen med Holvassdalen og Tosdalen utgjør Kjelvika et av de større sammenhengende inngrepsfrie områder i Nordland. I kraft av sin størrelse og variasjon har området meget stor og avgjørende verdi i forhold til INON, biologisk mangfold og reindrift. Dette er ikke drøftet i tilstrekkelig grad og heller ikke vurdert i forhold til Naturmangfoldloven i konsesjonsbehandlingen.

Det har i mange år vært et miljøpolitisk mål å sikre store, sammenhengende naturområder uten tekniske inngrep. I St.prp. nr. 1 (2004-2005) fra Miljøverndepartementet, er INON ført opp som eget arbeidsmål nr. 2.2. "Sikre at gjenværende naturområde med urørt preg blir tekne vare på ". Dette er klare føringer som man må forholde seg til.

Naturvernforbundet i Nordland, Postboks 1447, 8602 Mo	Fylkesleder Erling Solvang tlf 95254075 E-post: erlsolv@online.no
Organisasjonsnr.: 994 882 023	

Samfunnsnyttan av Kjelvika kraftverk står på ingen måte i noe rimelig forhold til de negative konsekvenser en utbygging vil ha i forhold til INON, biologisk mangfold, reindrift, autentisk friluftsliv, landskapsverdier og strandsonen. Konesjonen må oppheves!

Forholdet til INON

Selv om veien er tatt ut av prosjektet og en del reduksjoner er foretatt i den begrensede høringen som ble sendt ut den 20.04.09, vil bygging av kraftverket fortsatt medføre store og irreversible naturinngrep. Et hittil inngrepsfritt naturområde med spennvidde fra fjord til høgfjell blir negativt påvirket landskapsmessig av tekniske installasjoner og redusert vannføring i elver og fosser. Dette området er det eneste gjenværende område i Brønnøy langs Tosenfiorden med disse kvalitetene. Kaien vil for all fremtid være et fremmedelement i 100-metersbeltet. Kraftutbyggingen og kaianlegget i strandsonen vil punktere verdiene knyttet INON og 100-metersbeltet, og nedgraderingen vil øke presset for ytterligere inngrep i området med hytter og tilrettelegging for friluftsliv.

Kjelvika er i en særstilling da det utfyller mangler i landskapet ved at dette vassdraget strekker seg fra fjell til fjord i et sammenhengende inngrepsfritt naturområde. Sammen med Holvassdalen og Tosdalen utgjør Kjelvika et av de større sammenhengende inngrepsfrie områder i Nordland. Dette gir Kjelvika særlig høy verdi i forhold til INON, biologisk mangfold og reindrift. Begrunnelsene som ble brukt fra NVE for ikke å tillate/anbefale kraftutbygging i Tosdalen gjelder i enda større grad for Kjelvika.

Det har i mange år har vært et miljøpolitisk mål å sikre store, sammenhengende naturområder uten tekniske inngrep. Dette går blant annet fram av St.meld. nr 29 (1996-97) Regional planlegging og miljøpolitikk, St. meld. nr 58 (1996-97) Miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling, i St. meld. nr 37 (2000-200 I) Om vasskrafta og kraftbalansen, og i Sem-erklæringa til forrige regjering. I Stortingets behandling av stortingsmelding nr 37 (2000-2001) sier komiteen blant annet følgende: "Komiteens flertall mener potensialet i framtidige utbygginger kombinert med den økte verdien av å sikre de gjenværende naturområdene gjør at epoken med store vannkraftutbygginger er over. Flertallet mener hensynet til kommende generasjoners naturopplevelser tilsier en restriktiv holdning til videre vassdragsutbygging, og at vi lar de aller fleste vassdrag som står igjen forbli urørt".

I St.prp. nr. 1 (2004-2005) fra Miljøverndepartementet, er INON ført opp som eget arbeidsmål nr. 2.2. "Sikre at gjenværende naturområde med urørt preg blir tekne vare på". Dette er klare føringer som man må forholde seg til.

Kraftsituasjonen og ytterligere tap av naturverdier

En eventuell realisering av Kjelvika kraftverk vil utgjøre et beskjedent bidrag til kraftmarkedet. I tillegg har regionen er stort kraftoverskudd og dagens overføringslinjer ut har begrenset kapasitet for ny kraft. Kraft som følge av energifrigjøring og utbygging av ny kraft i mindre konfliktfylte områder må prioriteres på overføringsnettet framfor utbygginger som går er i strid med vedtatte miljømål. Samfunnsnyttan ved bygging av Kjelvika kraftverk står ikke på noen som helst måte i et rimelig forhold til de negative konsekvensene utbyggingen vil få i forhold til landskapsverdier, biologisk mangfold, reindrift og redusert INON.

Helgelandskraft bruker Marin Harvest sitt kraftbehov til smolanlegget på Borkamo som argument for en full utbygging at alle de seks vassdragene i Tosbotn. NVE hiver Kjelvika inn i samme pakken. Utbyggingene burde derfor kun vært behandlet samlet som en utbygging. Nå har NVE gitt klarsignal til fire av vassdragene og avgitt positiv innstilling til Leiråga. Naturvernforbundet har vært positivt innstilt til utbygging av Leiråga, selv om også den har store naturverdier, nettopp for å sikre vann og kraft til smoltanlegget på Borkamo. Dette til tross for at det kun er mangel på linjekapasitet til Marin Harvest sitt

Naturvernforbundet i Nordland, Postboks 1447, 8602 Mo	Fylkesleder Erling Solvang tlf 95254075 E-post: erlsolv@online.no
Organisasjonsnr.: 994 882 023	

smoltanlegg. Som monopolist for kraftforsyning bør Helgelandkraft snarest sikre anlegget tilstrekkelig strømforsyning.

Naturvernforbundet bemerket også i vår uttalelse at det i Helgeland/Salten er et overskudd på kraft og at strømmangel ikke vil være noe utslagsgivende argument i konsesjonsspørsmålet. Videre er vi kritiske til påstanden om at byggingen av Kjelvika kraftverk vil bidra til næringsutvikling i distriktet. Ingen av eierne eller grunneierne i prosjektet bor i Tosbotn. NVE hevder imidlertid uten noen dokumentasjon at en eventuell utbygging vil gi inntekter til eiere og grunneiere, og at prosjektene i Tosbotn samlet sett vil kunne gi positive ringvirkninger for næringslivet i området. Vi mener Kjelvika med sine unike verdier må vurderes særskilt i forhold til samfunnsnyten. Når det gjelder spørsmålet om kraftoverskudd og strømmangel kan vi ikke se at NVE har tatt dette med i vurderingen når fordeler og ulemper med prosjektet veies mot hverandre.

Biologisk mangfold

Det ble ikke funnet noen naturtyper etter DN-håndbok 13 eller viktige ferskvannslokaliteter etter DN-håndbok 15 i tiltaksområdet. Det ble heller ikke funnet rødlistearter av moser og lav på den berørte elevstrekningen, men det ble funnet arter som indikerer en viss fuktpåvirkning fra elva. Det forekommer streifdyr av rødlistede rovdyr i området. Samlet sett fikk området middels til liten verdi for fagtemaet biologisk mangfold i fagrapporten som fulgte søknaden.

Vi kan ikke se at hensynet til biologisk mangfold er blitt vurdert i henhold til LOV 2009-06-19 nr 100: Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) som trådte i kraft 2009-07-01. Prinsippene i §§ 8 til 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypens utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og skade på naturmangfoldet.

Naturvernforbundet har i vår uttalelse påpekt mangelfullt kunnskapsgrunnlag på noen vesentlige områder for biologisk mangfold, målet om å bevare inngrepsfri natur og konsekvenser for reindrifta og friluftsliv. Her må NVE legge til grunn *føre-var-prinsippet* i § 9: *"Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller ireversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak."*

Vi tar også med fra St.meld. nr. 26 (2006-2007) Regjeringens miljøpolitikk: *"Norge har sluttet seg til det internasjonale målet om å stanse tapet av biologisk mangfold innen 2010. Nedbygging, bruk og bruksendring av arealer regnes som den største trusselen mot det biologiske mangfoldet i Norge."*

Naturvernforbundet og FM er kritiske til deler av utredningen som er utført. Naturvernforbundet ber derfor om en ny gjennomgang av biologisk mangfold basert på Naturmangfoldlovens bestemmelser.

FM er kritisk til tidspunktet for gjennomføring av feltundersøkelser og mener at det var for sent på året. NVE sier seg enig i at den biologiske undersøkelsen ble utført noe seint på året, men mener at så lenge det var snøfritt i området så kan man vurdere både naturtyper, lav og moser på et relativt godt grunnlag. Det er et større problem å få gode registreringer av karplanteflora på denne tiden av året da den i hovedsak vil være avblomstret og vissen. På bakgrunn av egen befarings i området er NVE enig med FM i at rapporten er tynn når det gjelder beskrivelsen av karplanteflora og vurdering av eventuelle naturtyper, men vil ikke

Naturvernforbundet i Nordland, Postboks 1447, 8602 Mo	Fylkesleder Erling Solvang tlf 95254075 E-post: erlsolv@online.no
Organisasjonsnr.: 994 882 023	

stille krav om nye undersøkelser. Naturvernforbundet mener at grundige registreringer av moser og lav i de andre omsøkte prosjektene i Tosbotn kan ikke brukes som begrunnelse for ikke ytterligere undersøkelser i Kjelvika. Det antas at fossefall er vanlig forekommende i Tosbotn men arten er ikke observert i Kjelvikelva. Etter NVEs oppfatning er vassdraget av en slik beskaffenhet at fossefall kan bruke elva til både hekking og matsøk. Elven besitter fosser som kan fungere som viktige hekkeplasser, og et variert substrat som gir opphav til ulik bunndyrfauna som er viktig føde for fossefallen. En utbygging som omsøkt vil forringe livsmiljøet for fossefallen. Mindre vannføring i elvene i hekkesesongen vil gi mindre fossesprøyt og lavere lydnivå fra fosser og stryk slik at hekkeplasser kan bli avslørt når ungene tigger etter mat. FM er kritisk til at det ikke er utført noen egen undersøkelse av bunndyrfaunaen i det omsøkte vassdraget.

NVE mener at en undersøkelse av bunndyr ikke vil være avgjørende for konsesjonsspørsmålet i denne saken men at det samtidig er viktig å opprettholde en helårs minstevannføring etter en eventuell utbygging for å ivareta livet i og rundt elva. NVE viser til at det ikke blir stilt krav til undersøkelser av bunndyr i forbindelse med bygging av småkraftverk så lenge det planlegges en minstevannføring i vassdraget, jfr. NVE og DNs veileder 3/2009 "kartlegging og dokumentasjon av biologisk mangfold ved bygging av småkraftverk (1-10 MW)". Vi ber likevel at biologisk mangfold blir vurdert i forhold til Naturmangfoldloven.

Med vennlig hilsen

Erling Solvang
Leder Naturvernforbundet Nordland

Brita Grøneng
Leder Naturvernforbundet Sør-Helgeland

Kopi: Miljøverndepartementet
Direktoratet for Naturforvaltning
Fylkesmannen i Nordland
Nordland Fylkeskommune
Reindriftsforvaltningen i Nordland
Brønnøy kommune
Norges Naturvernforbund
Forum for Natur og friluftsliv Nordland

Naturvernforbundet i Nordland, Postboks 1447, 8602 Mo	Fylkesleder Erling Solvang tlf 95254075 E-post: erlsolv@online.no
Organisasjonsnr.: 994 882 023	